

КРАЯЗНАЎЧЫ

- № 8 -

• 25 КРАСАКАВІКА 2019 •

ЧАЦВЁРТЫ МЕСЯЦ ГОДА

Назва чацвёртага месяца года паходзіць ад слова “красаваць”, бо ў ім з’яўляюцца першыя краскі-кветкі. Гэтаму адпавядае і другое найменне, што сустракаецца ў старажытнай літаратуры, - *кветень*. Такая ж форма захавалася ва ўкраінскай мове - *квітень* і польскай - *kwiecień*. Рускі *апрель* (таксама ў англічан, французаў, немцаў) паходзіць ад рымскага *aprilis*, што азначае “адчыняць”. У гэты месяц у Італіі адчыняліся дзверы вясны, распускаліся на дрэвах пупышкі.

Для земляроба настае адказны час: падрыхтоўка насення і выбар аптымальнага дня першага ворыва. На яго сяляне некалі ішлі, як на свята. Не без падстаў у народзе было прынята выязджаць у поле пасля першага грому: следам за ім усталёўваліся цёплыя пагодлівыя дзянькі. Народныя прыкметы дапамагалі селяніну выбраць месца пасеву ў залежнасці ад надвор’я, указвалі на паслядоўнасць вырошчвання культур на розных палетках.

З народнага календара

7 КРАСАВІКА—БЛАГАВЕШЧАННЕ

Лічылася вялікім святам, святам прылёту бусла. У гэты дзень забаранялася гарадзіць плот, убіваць у зямлю колле, не пачыналі сеў, не выганялі першы раз кароў, не вывозілі гной у поле. Гаспадыня падымалася раней мужа, каб выканаць абрад “развязання сахі”. У Свіслацкім раёне жанчыны не расчэсвалі валасы, каб “куры расаду не дралі”. Пасля абеду ў многіх раёнах Беларусі “гукалі вясну”. Песні напаміналі пра далёкія часы куплі-продажу нявест і іншыя рэлікты. Моладзь наладжвала гульні, карагоды. На паўднёвым усходзе Беларусі “вадзілі стралу”.

Пра свята ходзіць шмат прымавак: “Да Благовешчання зіму не лай і сані трымай”, “З благовешчанскага цяляці каровы не ждаці”, “На Благовешчанне дзеўка косу не пляце, птушка гнязда не ўе”.

З народнага календара

УА “Лунінецкі ДПЭПТК”
Аб’яднанне
на інтэрэсах

- Красакавік 1
- 7 красавіка -
Благовешчанне 1
- Унікальная
знаходка 2
- Ваенныя ста-
ронкі гісторыі
роднага краю 2
- Няпросты лёс
маёй прабабулі 3
- Подзвіг братоў
Цуба 3
- Экскурсія да
брацкай магілы 3
- Вайна вачыма
юных кряз-
наўцаў 4
- Асацыятыўны
рад да слова
“вайна” 4

*Красавік у полі чорны,
а ў бары белы.*

*Красавік сушыць, нічога з зямлі
не рушыць.*

У красавіку зямля прэе.

УНІКАЛЬНАЯ ЗНАХОДКА

21 красавіка на Украіне ў г.Чуднаў знойдзена надмагільная пліта аднаго з самых загадкавых, яркіх і самабытных беларускіх пісьменнікаў XVIII стагоддзя Яна Баршчэўскага.

Паводле Міколы Хаўстовіча: «Нягледзячы на шматлікія намаганні даследчыкаў, год нараджэння Яна Баршчэўскага з поўнай дакладнасцю высветліць пакуль што не ўдалося. Адны з іх называюць 1790-ы, другія – 1794-ы, трэція – 1796-ы і 1797-ы гады. Аўтар гэтых радкоў на падставе знойдзеных дакументаў падаў у друку яшчэ адну дату – 16 снежня 1799 года. Але, як пераканаўча давёў Генадзь Кісялёў, гаворка ў тых дакументах ішла пра іншага Яна Баршчэўскага... Такім чынам, пытанне пра год нараджэння пісьменніка застаецца адкрытым».

На знойдзенай ва Украіне надмагільнай пліце напісана, што Ян Баршчэўскі пражыў 70 гадоў, а памёр у 1851 годзе. Такім чынам, з'явіўся яшчэ адзін магчымы варыянт году нараджэння – 1781-ы.

Паводле СМІ

СТАРОНКІ ВАЕННАЙ ГІСТОРЫІ РОДНАГА КРАЮ

На занятках аб'яднання па інтарэсах «Краязнаўства» мы пачалі вывучаць новы раздзел – “Старонкі ваеннай гісторыі роднага краю”. Даведаліся многа новага і цікавага. Для г.Лунінца дата **10 ліпеня** знакавая, бо ў гэты дзень у 1941 годзе ўпершыню сюды ступіла нага захопнікаў і ў гэты ж дзень 1944 года (праз 1095 дзён) горад быў вызвалены ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў. Усяго за час акупацыі ў Лунінецкім раёне расстраляна, павешана і спалена 16637 чалавек, вывезена ў Германію 2319 жыхароў. У раёне было спалена 22 вёскі: Багданаўка, Баравікі, Бродніца, Бастынь, Вулька 1, Вялікія Чучавічы, Дубаўка, Дзятлавічы, Замошша, Кажан-Гарадок, Лахва, Лугі, Люшча, Малыя Чучавічы, Мелясніца, Моршчынавічы, Навасёлкі, Пясчанікі, Сітніцкі Двор, Флярова, Цна, Белае Возера. Апошняя вёсачка ў 42 двары Белае Возера, спаленая фашыстамі 19.01.1944 года, не адрадзілася. Толькі сціплы помнік на беразе прыгожага возера нагадвае пра гэту жахлівую падзею.

Вялікая Айчынная вайна
Пакінула гранаты, міны, каскі,
Пакінула ў пажарах гарады,
З людзьмі жывымі спаленыя вёскі.
О, колькі гора, слёз, пакут, бяды,
Якіх не змоўкнуць адгалоскі.

Маснева Ганна, навучэнка групы №14

НЯПРОСТЫ ЛЁС МАЁЙ ПРАБАБУЛІ

Мая прабабуля па лініі таты Мігалевіч Вольга Самойлаўна нарадзілася ў 1926 годзе ў Давыд-Гарадку Столінскага раёна. Калі ёй споўнілася чатыры гады, памерла яе матуля. Праз два гады яе бацька ажаніўся другі раз. Мачыха на ўзлюбіла дзяўчынку, застаўляла працаваць. Ад другога шлюбу бацькі нарадзіліся яшчэ дзве дзяўчынкі. Вольгу ў сямігадовым узросце застаўлялі калыхаць дзіця на руках. Адноўчы яна па неасцярожнасці выраніла сваю сястру на падлогу (усё ж такі яна сама была яшчэ дзіця). Мачыха тады моцна яе набіла. У восем гадоў Вольгу аддалі да жыдоў на работу. Яна прыбірада ў доме, выцірала пыл, мыла падлогу, посуд і інш.

Нечакана пачалася вайна. У 1944 годзе Вольга трапіла ў нямецкі палон, дзе прыходзілася цяжка працаваць. Чырвоная Армія пазней палонных вызваліла. Прабабуля расказвала, што ўсе вызваленыя са слязьмі на вачах выказвалі ўдзячнасць за выратаванне.

Пасля вайны прабабуля выйшла замуж за мастака Мігалевіча Міхаіла. Жылі ў Лунінцы на Залесі. У іх нарадзілася дачка Валянціна – гэта мая бабуля. Вольга Самойлаўна – ветэран вайны. Мела юбілейныя медалі і шмат віншавальных паштовак з Днём Перамогі ад кіраўніцтва нашай краіны.

Памерла ў 2015 годзе.

Валерыя Вінаградава, навучэнка групы №14

ПОДЗВІГ БРАТОЎ ЦУБА

У лютым-сакавіку 1943 года акупанты распачалі блакаду. У адзін з зімовых дзён яны схапілі старога селяніна вёскі Навіна былога Ленінскага раёна Міхаіла Цубу і пачалі патрабаваць, каб ён паказаў ім месца размяшчэння партызан. Стары адмовіўся. Яго расстралялі на месцы.

70-гадовы Іван Цуба, брат забітага, “даў згоду” паказаць гітлераўцам партызанскую базу і павёў іх у процілеглы бок. Аднажы патрыёт, паўтарыўшы подзвіг Сусаніна, загінуў ад рук раз’юшаных фашыстаў. Атрад гітлераўцаў знайшоў бясслаўны канец ў непраходных палескіх балотах.

Недалёка ад Мікашэвіч ў бок Слуцка і Салігорска узвышаецца памнік братам Цубам. Круглы год не вянуць тут кветкі. Памяць героям!

З кнігі М.М.Калінковіча “Лунінец”

ЭКСКУРСІЯ ДА БРАЦКАЙ МАГІЛЫ

Мы пабывалі на экскурсіі каля брацкай магілы ахвяр бамбёжкі Лунінца нямецка-фашысцкімі захопнікамі 28 чэрвеня 1941 года. Магіла знаходзіцца каля рамонтна-механічнага завода. Мы даведаліся, што ў той трагічны дзень загінула 203 чалавекі, у іх ліку – чыгуначнікі і члены іх сем’яў, мірныя жыхары горада і раёна, чырвонаармейцы.

Помнік быў пастаўлены ў 1967 годзе. Імёны вядомых ахвяр, а іх 22 чалавекі ва ўзросце ад 14 да 69 гадоў, увекавечаны да 28.06.2016 года. Вечная памяць бязвінным ахвярам жахлівай вайны!

Грэбень Максім, навучэнец групы №11

ВАЙНА ВАЧЫМА ЮНЫХ КРАЯЗНАЎЦАЎ

Кіпцэвіч Аляксандр

“Вялікая Айчынная вайна – гэта як “фільм жахаў”: многа ахвяр, загінуў кожны трэці беларус. Фашысты – нелюдзі, яны вельмі жорсткія. Я хачу, каб гэта больш не паўтарылася і каб не было трэцяй сусветнай вайны”.

Грэбень Максім

“Прадзеды ваявалі, каб нам здабыць мір, каб мір быў на зямлі, каб мы не былі рабамі. Мне хочацца, каб ніколі больш не было войнаў у свеце”.

Маснева Ганна

“Вайна – страх, жах, боль, пакуты... Не хачу вайны, хачу, каб мы жылі пад мірным небам”.

Раковіч Аляксандр

“У мяне адмоўныя адносіны да вайны, бо вайна нясе гібель людзей, калечыць іх фізічна і маральна. Гэта голад, холад, разбурэнне... Я рады, што жыву ў мірны час і мару аб тым, каб больш ніколі не было войнаў”.

Кавалевіч Ангеліна

“Вайна – гэта самае жахлівае, што можа быць у нашым жыцці. Ні ў чым невінаватыя людзі гінуць тысячамі. Людзі пазбаўлены магчымасці жыць звычайным жыццём. Вайна – гэта велізарная ігра на выжыванне, у якой праіграўшы, нельга пачаць зноў”.

АСАЦЫЯТЫЎНЫ РАД ДА СЛОВА “ВАЙНА”

Ахвяры. Кроў. Фашысты. Разбурэнне. Слёзы. Страх. Боль. Беднасць. Смерць. Голад. Холад. Эпідэміі. Скруха. Сум. Мукі. Гітлер. Танкі. Зброя. Салдаты. Зямлянкі. Акопы. Дзоты. Сховішчы. Блакада. Акупацыя. Разбураныя гарады. Спаленыя вёскі. Рэйкавая вайна. Канцэнтрацыйныя лагеры. Чорна-белыя фатаграфіі. Письмы-трохвугольнікі. Забітая жывёла. Партызаны. Паліцаі. Шыбеніцы. Бамбардзіроўкі. Расстрэлы. Пакуты. Змрок. Пустата. Нечаканасць. Адвага. Стойкасць. Мужнасць. Гераізм. Піянеры-героі. Камсамольцы. Ордэны. Медалі. Брэсцкая крэпасць. Хатынь...

*Кіпцэвіч А., Казлоўскі М., Маснева А.,
Раковіч А., Невінчаны А., Кавалевіч А.,
удзельнікі аб'яднання па інтарэсах “Краязнаўства”*

Друкаваны орган
аб'яднання
па інтарэсах
«Краязнаўства»

Выдаецца з
верасня 2018г.

Галоўны рэдактар:
Антановіч
Галіна Мікалаеўна

Тэхнічны рэдактар:
Наркевіч Карына

Рэдакцыйная
калегія:
Канановіч Вікторыя,
Маснева Ганна,
Плескацэвіч Яна,
Кавалевіч Ангеліна

Наш адрас:
вул. Чэхава, 10а
225644 г. Лунінец
Брэсцкай вобл.

Наш сайт:
www.lgplp.brest.by

E-mail: lgplp@brest.by

Выходзіць 1 раз у
месяц

